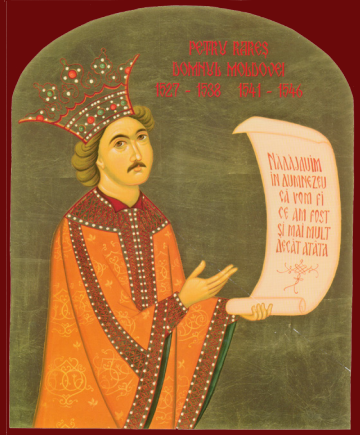

† AMBROZIE
EPISCOPUL GIURGIULUI

PASTORALĂ LA NAȘTEREA DOMNULUI

MĂRTURISIRE

Coperta 1: ***Icoană Naşterea Domnului***

Coperta 4: ***Binecredincioşi Voievozi români***
pictură Mănăstirea Diaconeşti

ÎNSEMNARE:
Această Pastorală se va citi în bisericile parohiale
şi mănăstireşti la Sfânta Liturghie,
în ziua Praznicului Naşterii Domnului, iar în filii, a doua zi

† AMBROZIE
EPISCOPUL GIURGIULUI

PASTORALĂ LA NAŞTEREA DOMNULUI
2015

MĂRTURISIRE

Editura Episcopiei Giurgiului
2015

†AMBROZIE
DIN MILA LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL GIURGIULUI

Iubitului nostru cler, cinului monahal
şi drept-credincioşilor creştini,
har şi pace de la Dumnezeu,
iar de la Noi arhierească binecuvântare!

„Cercetatu-ne-a pe noi, Fiul lui Dumnezeu,
Răsăritul Răsăriturilor şi am aflat adevărul,
că din Fecioara S-a născut Domnul“.

(Luminânda Praznicului Naşterii Domnului)

Preacuvioşi şi Preacucernici Părinți, Cuvioase Maici,
Iubiți fraţi şi surori în Domnul,

Naşterea Domnului este naşterea păcii, este chipul deplin al iubirii lui Dumnezeu pentru om. Apostolul neamurilor, Marele Pavel, ne îndeamnă să ne dezbrăcăm de toate patimile noastre, de răutate, de defăimare şi să ne îmbrăcăm ca fii ai lui Dumnezeu, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândeţe şi cu îndelungă răbdare. De pe firul vieţii, anii se deapănă fără oprire, generaţii

întregi apar şi pleacă din lume, viaţa oamenilor se schimbă şi faţa pământului suferă prefaceri şi înnoiri, însă străvechiul Praznic al Naşterii Domnului rămâne mereu neschimbat, aducând în inimile noastre aceeaşi râvnă în mărturisirea credinţei, aceleaşi sfinte bucurii pe care le simţim din copilărie până la sfârşitul vieţii, aceleaşi veşnice şi mântuitoare adevăruri, aceeaşi nădejde a lucrării împreună cu Hristos.

Sărbătoarea Crăciunului este sărbătoarea iubirii dumnezeieşti, revărsată în lume, spre înălţarea şi desăvârşirea acesteia. Cel făgăduit de Dumnezeu oamenilor; Cel dorit şi aşteptat cu înfiorare de cuvioşii şi drepţii veacurilor îndepărtate; Cel prezis neîncetat de prooroci; Cel vestit de îngeri şi mai apoi propovăduit de apostoli şi mărturisit de mucenici, se coboară din slava Sa cea cerească şi vine printre noi, pământenii, luând trupul nostru ca să ne ridice la Tatăl Cel Ceresc. În marea Sa iubire de oameni, Dumnezeu nu a dat pierzării creaţia, ci i-a sădit nădejdea izbăvirii (Facere 3, 15), astfel că, „la plinirea vremii” (Galateni 4, 4), a trimis pe Fiul Său în lume, pentru ca Acesta să ne readucă pe calea dreptăţii. Cât de mare este dragostea lui Dumnezeu pentru fiii Săi! Cât de covârşitoare este Taina Întrupării Fiului! El se face om asemenea nouă, afară de păcat, şi ne readuce la plinătatea comuniunii cu Tatăl. Iată, aşadar, motivul bucuriei noastre de Crăciun. Păcatul şi moartea nu mai au putere,

întreaga fiinţă ne este transfigurată, recăpătându-şi luminozitatea chipului primit la creaţie.

Iubiţii mei fii întru Hristos,

După un răstimp de amară tulburare, Crăciunul anului acestuia a adus cu sine pacea bineplăcută a Sărbătorii, lumina Praznicului şi liniştea reculeasă a rugăciunii. Ce aprige ispite, ce vorbe necugetate, ce gânduri lipsite de lumina Duhului Sfânt au frământat inimile credincioşilor! Ce nemulţumiri şi ce neînţelegeri au provocat mişcarea tinerilor! S-au căutat răspunsuri şi vinovaţi, au fost rostite răspicat, în mijlocul cetăţii, toate doleanţele poporului acestuia atât de prigonit, iar vocea sa nu a cruţat pe nimeni.

Au existat însă şi momente de linişte, în care, îngenuncheaţi, toţi au rostit Tatăl Nostru şi şi-au recunoscut smeriţi propria ignoranţă, propria indiferenţă, propria lipsă de atitudine. Peste toate aceste frământări s-a aşternut astăzi liniştea şi pacea de care aveam atât de mare nevoie.

Suntem chemaţi să reclădim din temelii o lume, o societate pe care mulţi o considerau complet distrusă. În acest context, sunt încă voci care minimalizează rolul Bisericii în truda aceasta a refacerii, însă împotriva lor s-a ridicat un neam întreg, ce nu şi-a uitat încă originea,

nici moştenirea moşilor şi strămoşilor săi, nici simțirea şi rostirea autentică, în duhul Ortodoxiei.

Către aceştia din urmă şi către toți cei ce se ostenesc să dobândească „duhul înțelepciunii, al gândului smerit şi al dragostei" este adresat cuvântul nostru. Sunt cuvinte puține, sunt cuvinte pe care le-am dori şi mai mult înveşmântate în fapte, însă sunt rostite cu „durere şi cu dragoste" pentru omul zilelor noastre.

Dreptmăritori creştini,

Sărbătoarea Naşterii Domnului nu este doar un prilej de mare bucurie, ci şi un moment de cugetare adâncă la rostul vieții noastre. Naşterea Domnului este începătura istoriei mântuirii noastre şi nimeni dintre cei ce cugetă creştineşte, nu poate nega acest lucru. Fiecare dintre neamurile ce s-au împărtăşit din lumina Evangheliei lui Hristos, poartă pecetea neştearsă a Întrupării, Morții şi Învierii Sale, pe care nici porțile iadului nu o vor clătina. Românii nu fac excepție, pentru că neamul acesta s-a născut creştin, şi-a făurit limba, simțirea, mărturisirea în duhul trăirii ortodoxe.

În această țară binecuvântată, născută din Sfânta Evanghelie, după cum bine grăia Mihail Eminescu, poetul neamului nostru, nu sunt doar mănăstiri cu icoane făcătoare de minuni ale Maicii

Domnului şi ale sfinților, care de multe ori plâng pentru păcatele noastre. Aceasta este însăşi țara sfinților, care s-au nevoit încă din primele veacuri, din zorii creştinătății şi care, participând la Sfintele Sinoade Ecumenice, şi-au adus aportul, teologhisind, aşa după cum au fost, bunăoară, Teotim, sfântul episcop al Tomisului, Sfântul Gherman din Dobrogea, Sfinții Ioan Casian şi Dionisie cel Smerit, precum şi rugătorii care s-au nevoit în bisericuțele din cretă de la Murfatlar, Basarabii de astăzi. Pe pereții acestora se păstrează încă scrijeliri de rugăciuni şi însemne de cruci sfinte. Putem noi, grăi altfel, „având atâta nor de mărturii" (Evrei 12, 1), când în Țara Voievozilor descoperim salbe de lăcaşuri sfinte, despre care pricesnele româneşti grăiesc cum că pe vremuri strămoşii noştri aduceau busuioc pe sfintele lor altare, în zile de praznic? Aşa spun cântările izvorâte din evlavia poporului român, pe care îl iubim, pe care îl formați domniile voastre şi în fața căruia ne înclinăm. Voievozii noştri, iubitori de neam şi de țară, denigrați chiar şi astăzi încă, de către mulți, primeau în vremea lor laudele şi cinstirea capetelor încoronate ale Europei. Papa Sixtus al IV-lea, bunăoară, îl numea pe Sfântul Domnitor Ştefan cel Mare Athleta Christi, adică Atletul lui Hristos. Imperatorii din vremea aceea îl venerau zicând: „dacă această poartă a creştinătății,

Moldova, va cădea, atunci întreaga lume a creştinătății se va primejdui". Sfântul Voievod Ştefan cel Mare, moştenind încă obiceiurile Bizanțului, venea la domnie, potrivit cronicarilor moldoveni, în anul milei Domnului 1457, şi luându-şi ca soață o prințesă de la Kiev, a cneazului Semen, făcând căsătorie de alianță. N-au trăit împreună decât câțiva ani, dar au zămislit prunci. S-a căsătorit, apoi, cu o altă prințesă, bizantină, anume Maria de Mangop, cu care a trăit patru ani. În timpul acesta, prințesa din Mangop, în chiliile mănăstirii de la Putna, țesea renumita broderie ce se cheamă până astăzi Epitaful sau giulgiul de îngropăciune al Mariei de Mangop, care-i una dintre cele mai prețuite broderii medievale din Țara Moldovei şi nu numai. Şi-a țesut cu lacrimi acest epitaf, pe care călugării sfintei monastiri l-au ținut aici ca pe un odor de mare preț, indiferent de vremuri şi de stăpâniri, indiferent de cei care vremelnic au încercat să supună această parte de țară, binecuvântată cu mănăstiri şi biserici. Pre acest preasfânt odor călugării n-au vrut să se scoață din aşezământul sfânt al Putnei, înțelegând că el înseamnă foarte mult, că el este pecetea dăinuirii noastre; că este una dintre cele mai vechi podoabe, care învederează cine a fost Ştefan cel Mare şi de ce a fost crezut ca Binecredincios şi Sfânt. Iară după patru ani, Maria de Mangop s-a săvârşit în pace

şi a fost înmormântată la Putna, alături de soțul şi domnul dumisale. Iară după aceea, la leatu' 1473, Măritul Voievod Ştefan cel Mare trecea în Țara Românească, pentru a înlătura neorânduielile lui Radu cel Frumos, şi o lua drept chezaşă pe mama acestuia, pe doamna Despina, şi pe fiica ei, Maria Voichița, carele, mai pre urmă îi va deveni cea de-a treia soață şi i-l va dărui pe Bogdan al III-lea - Domn al Țării Moldovei ca şi pe cele două preafrumoase fiice. Ce rostire, dară, am mai putea face încă, dacă zărim temeluirile din vremea domniei sale, adică aceea în care voievodul ce a stăpânit peste neamul moldovenilor, patruzeci şi şapte de ani buni şi bine întocmiți, a durat încă un „sărindar de biserici", şi-şi doarme somnul de veci în falnica mănăstire a Putnei. Ce-am mai putea zice iarăşi despre ctitoriile înaintaşilor săi, precum cele ale lui Alexandru cel Bun care şi-a înveşnicit părinții la sfânta monastire Bistrița, pe Anastasia şi pe Roman, alături de Alexandrel şi de ceilalți scoborâtori din neamul Muşatinilor? Şi iarăşi, ce am putea grăi astăzi despre bătrâna şi însemnata monastire Bogdana, cu ale ei străvechi morminte de *ighemoni*, din stirpea Întâiului Bogdan din Țara Maramureşului descălecător şi al Moldovei întemeietor?

Dragii mei,

Astăzi s-ar cădea să facem o lecție de istorie, scurtă dar plină de învățăminte, de suflet folositoare şi pentru conştiința noastră, națională, într-o vreme în care copiii, în şcoli, învață după manuale alternative. Ne întrebăm retoric despre rostul acestora şi, probabil, că şi dumneavoastră vă întrebați. Ce am putea să spunem astăzi despre „manualele alternative", care sunt o alternativă la ce? La ce anume? La o altfel de istorie, mistificată, falsificată? Odinioară, Ştefan cel Mare avea relații diplomatice cu toate țările şi, în acelaşi timp, cu mult curaj, se lupta şi cu polonii, şi cu ungurii, şi cu tătarii, şi cu Înalta Poartă, la Podul Înalt, la Vaslui, în 1475, apoi la Războieni – Valea Albă… Ce am putea să spunem noi astăzi despre un voievod pe care unii, „neiubitori de neam şi de țară", l-au discreditat, într-o vreme în care vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist, care a fost o bună bucată de vreme Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, a restaurat Casa Domnească de la Putna? Este bine să ştiți, cei care iubiți încă istoria acestui neam românesc, cultura sa, că poemul Epigonii în astfel de vremuri s-a scris. Şi tot în vremuri de restrişte, era tăiat Vodă Brâncoveanu, Domnul Țării Româneşti. Este bine să cunoaşteți că Sfântul Voievod Neagoe Basarab (1512-1521), prăznuit în 26 ale lunii septembrie, era

primit la Constantinopol ca un prinț al păcii şi ca un adevărat Imperator bizantin de către însuşi Sultanul. Bizantinii nu au dispărut în 1453, nu toți romeii au fost ucişi pe lespezile Sfintei Sofia. Vlăstarele cele mai alese ale nobilimii bizantine s-au răspândit în întregul spațiu balcanic şi nu numai, ducând şi păstrând moştenirea Oraşului lui Constantin. Potrivit uzanțelor vremii, urmaşii Comnenilor, ai Paleologilor, ai Cantacuzinilor, mai târziu, au înfăptuit căsătorii de alianță, illo tempore- ocheroe chino, cum spun latinii şi deopotrivă grecii. Aşa au fost vremurile şi Sfântul Voievod spunea: „Doamne, numai tu ştii ce a fost în inima mea". Puțini mai cunosc astăzi versurile din Muma lui Ştefan cel Mare a lui Dimitrie Bolintineanu, şi mai puțini îşi mai amintesc de monumentala piesă Apus de Soare a lui Barbu Ştefănescu Delavrancea. Ce popor şi ce voievozi am avut noi!? L-am avut pe Mircea cel Bătrân, domn până la Marea cea Mare, stăpânitor al Durostorului şi al Silistrei de astăzi, pământ românesc cândva. „Ce domnitor şi iubitor de neam şi de țară", dacă ar fi să folosim limbajul, litania şi glasul lui Mihail Sadoveanu.

Ce am putea să spunem astăzi, când ne ruşinăm cu istoria neamului nostru, un popor brav, un popor demn, un popor care a dăinuit şi care va dăinui în istorie? Am putea astăzi, oare, să vorbim despre Ştefan cel Mare, despre smerenia lui, despre

încercarea răbdării la care îl supunea duhovnicul său, Sfântul Daniil Sihastru? Înaintea uşii chiliei părintelui său duhovnicesc, domnitorul devenea ucenic şi, în bună rânduială, îi cerea sfatul. În copilăria noastră, aşa ţineam minte istoria neamului, prin poeziile scrise de marii noştri poeţi şi recitate de profesori, de „dascăli de cuget şi de simţire românească", aşa cum îi numea de altfel vrednicul de pomenire Mitropolit al Ardealului, dr. Antonie Plămădeală, un bun basarabean şi un român adevărat (sic!)! Cum ne cutremuram de vocea aspră şi de neînduplecarea „mumei" lui Ştefan cel Mare, din versurile inspirate ale lui Bolintineanu: „Du-te la oştire, /Pentru ţară mori/ Şi-ţi va fi mormântul /Încoronat cu flori".

Desigur că noi, ca şi copii ne întrebam, ce mamă poate să fie aceea care să nu-l primească, sărăcuţul, rănit fiind? Şi ne făceam poveştile noastre şi ne imaginam, şi vedeam că şi cu noi se aplică regula… Căci, atunci când făceam prostioare, copiii fiind, nu ne spunea „Du-te la oştire, pentru ţară mori", dar nu prea mai intrai în casă până când nu băteai nişte metanii, până când nu te duceai la părintele să te spovedească, până când nu făceai pocăinţa „vameşului". Aşa a fost pe vremea lui Ştefan cel Mare! Cum am putea să prindem noi, oare, o istorie de patruzeci şi şapte

de ani în „cuvinte potrivite"? Au încercat să scrie meşteşugit unii şi alţii despre Ştefan cel Mare şi au rezultat, vorba poetului, „cuvinte goale ce din coadă au să sune". El însă, Domnul şi Atletul lui Hristos doar atât a spus: „Doamne, numai tu singur ştii ce a fost în inima mea". Profesorii mari, adevăraţii istorici, academicienii şi, într-un fel sau altul, „oameni de cuget şi simţire românească", cum spuneam, au scris despre Ştefan cel Mare. Eu mă înclin nu numai în faţa lor, ci şi în faţa domniilor voastre, români iubitori de Biserică şi de Neam, şi n-aş avea ce să spun când vă văd în straie frumoase, româneşti şi mă bucur că există, în sfârşit, o zi a iei şi a portului românesc. Mă bucur să văd că toţi tinerii care le-au purtat plini de mândrie, cu ani în urmă, vin astăzi în Sfintele Biserici, însoţiţi de pruncii lor, la fel de frumos înveşmântaţi. Să ştiţi dumneavoastră că acei copii, şefi de promoţie, mulţi dintre ei absolvenţi ai altor facultăţi decât Teologia, şefi la ASCOR, la ligile studenţeşti ortodoxe, s-au călugărit sau au primit taina preoţiei, slujind în cetate şi fiind îndrumaţi de preoţi mărturisitori precum Părintele Constantin Voicescu şi Părintele Nicolae Bordaşiu. Unii dintre ei sunt călugări astăzi; la Putna, la Mănăstirea Comana, de la Călugărenii lui Mihai Vodă-Viteazul, la Sfintele Mănăstiri Oaşa sau Nera, iar alţii preoţi

destoinici la parohii. Cei mai mulți, însă, au rămas în lume mărturisitori, precum profesorul Virgiliu Gheorghe (Vlăiescu). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că acei copii, pe de o parte foarte bine pregătiți la nivel academic, excepționali unii dintre ei, au ales să urmeze calea cea grea a vieții în Hristos, în buna tradiție a monahismului românesc, ctitorit şi statornicit în mănăstirile Țării. Trebuie să mai ştiți domniile voastre şi frățiile voastre, toți cei care ne aud prin intermediul Radioului național, Radio România Actualități, Antena Satelor, Radio România Cultural sau prin intermediul tehnologiei de ultimă oră, să ştiți fraților că românii plecați departe sunt veniți nu în vacanță, ci cu dor şi cu drag după frați, după părinți şi, din nefericire, şi după copii şi după nepoți pe care i-au lăsat acasă, ne ascultă şi vin la mănăstiri să se închine, să se reculeagă şi să reînnoade firul acesta al comuniunii, al dragostei de neam şi de țară, sentimente care par astăzi, probabil greşit percepute de unii dintre noi, ca fiind oarecum desuete sau anacronice.

Iubiți credincioşi,

Dacă ar fi să facem astăzi o lecție de istorie, atunci să vorbim despre „o istorie sinceră a poporului român", preluând titlul

cărții academicianului vrednic de pomenire Florin Constantiniu; dacă ar fi să vorbim astăzi despre mitropoliții care au pătimit, despre Tit Simedrea, plămădit şi născut la Ghimpați, de pe Vlaşca; el este cel care a fost primul vicar al lui Miron Cristea, întâiul patriarh al României şi, mai apoi, mitropolit al Cernăuților. Ar trebui să vorbim astăzi, căci a sosit vremea, despre Mitropolitul Visarion Puiu, şi el arhipăstor al Cernăuților, acolo unde s-au format cei mai mari dascăli ai teologiei româneşti, între care străluceşte Părintele Dumitru Stăniloae. Să vorbim despre cei cinci ani ai lui Visarion Puiu, din 1935-1940, când a ctitorit Centrul mitropolitan de la Cernăuți, şi încă alte ctitorii, care până astăzi, în ciuda vicisitudinilor vremii şi ale stăpânirilor, şi ele vremelnice, sunt încă vii în memoria românilor de acolo şi de aici; se cuvine să o spunem astăzi, la sfântă zi de prăznuire, cu toată tăria şi responsabilitatea că a murit în pribegie, condamnat la moarte, cu dorul de neam şi țară (sic!). S-ar cuveni să vorbim astăzi şi despre Doina şi Aldea Teodorovici, cu a lor doină, ca şi despre Grigore Vieru, cu minunata sa poezie despre limbă: În aceeaşi limbă/ Toată lumea plânge/ În aceeaşi limbă/ Râde un pământ / Ci doar în limba ta/ Durerea să o mângâi,/ Iar bucuria / S-o preschimbi în cânt… . Sau despre cine altcineva ați dori dumneavoastră să vorbim? Poate despre

sfinții închisorilor, care au fost condamnați, printr-o lege nedreaptă, după ani şi zeci de ani de temniță grea şi de reeducare la Piteşti, de închisoare cruntă la Aiud, în Balta Brăilei, la tăiat de stuf. Despre ce să mai vorbim astăzi? Că din Sfânta Rusie, în vremea lui Dimitrie Cantemir, principe moldav, venea Petru cel Mare şi se ospăta cu boierii moldavi, că se făceau alianțe împotriva otomanilor. Să vorbim astăzi despre oştile lui Toma Cantacuzino, care, la 1711, treceau la Stănileşti, pe Prut şi se aliau cu trupele lui Dimitrie Cantemir şi cu cele ale Țarului Petru cel Mare şi erau înfrânți toți trei sau toate trei; că s-a refugiat Dimitrie Cantemir într-o gubernie a Rusiei, unde murea în 1723, osemintele sale fiind aduse ulterior în ctitoria lui Vasile Lupu, a Sfinților Trei Ierarhi. Să vorbim despre Brâncoveanu, care a avut întotdeauna ca model pe Alexandru cel Bun, pe Neagoe Basarab, prințul păcii, cel care în 26 de ani de domnie n-a făcut război cu nimeni, decât războaie de apărare. De la acesta din urmă ne-au rămas Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie, care nu este doar un manual de artă şi de strategie militară, ci este un manual isihast, care a inspirat pe împărații lumii din vremea aceea să-l compileze, să-l plagieze, că tot se poartă astăzi plagiatul, de orice natură ar fi el.

Ce să vă mai spunem astăzi? Că au venit străini în țara noastră, din Iviria sau Georgia, aduşi de Brâncoveanu, adică Sfântul Antim Ivireanul, şi că au făcut cea mai frumoasă, cea mai pură, cea mai literară limbă românească. Că am avut pe Sfântul Paisie Velicicovschi care ne-a luminat viețile prin traducerea şi copierea Filocaliei în centrele de la Mănăstirile Dragomirna, Neamț sau Secu? Că ucenicii lui, până astăzi, au ctitorit? Că am avut din toate timpurile şi din toate locurile, până la un moment al istoriei, când a fost răpită o parte din țară, relații, nu bune, ci foarte bune, gestionate nu din rațiuni diplomatice, ci din perspectiva legii nescrise a frățietății şi a ospeției, cu cnejii şi cu țarii ruşi. La aceştia se duceau starețiii mănăstirilor, fiind găzduiți în palatele de la Sankt Petersburg, de la Kiev, de la Moscova şi erau ajutați. Şi Rusia şi Țările Române aveau conştiința că sunt continuatoare ale moştenirii bizantine. Chiar şi emblemele lor, vulturul bicefal al ruşilor sau cel al Cantacuzinilor ne trimit către rădăcini evident bizantine. Ce ne-a unit şi ce ne-a despărțit? Ne-au dezbinat străinii, dar au respectat întotdeauna toposul şi etosul românesc. Ne dezbină astăzi străinii, pentru că nu mai avem oameni de conştiință şi de demnitate, cu frică de Dumnezeu şi cu dragoste față de poporul din care au zămislit. Am oferit în această vară, la Praznicul Adormirii Maicii Domnului, în Sfânta Mănăstire Putna, cămăşi populare româneşti atât Înaltpreasfințitului

Meletie cât şi Înaltpreasfinţitului Irineu, episcopi de la Cernăuţi, din Bucovina de Nord. Căci acolo tot Bucovina este! Că este denumită de Nord, denumită într-un fel sau altul, în contextul acesta al Europei unite, unde vorbim despre medici fără frontiere, de ţări fără graniţe dintr-un spaţiu sau altul, Schengen sau cum s-or mai numi ele, de fostele Soviete, care formau URSS-ul de altă dată, că vorbim despre fosta Uniune Iugoslavă a lui Tito, în care trăiau în pace, că vorbim astăzi de Federaţia Rusă, care este puternică şi care nu permite Islamului să practice Şaria în ţară. Aşa a spus preşedintele: să practice Islamul acolo, în ţările lor, de unde sunt. Când am fost noi împotriva vreunui neam, împotriva vreunei etnii, împotriva vreunei religii, când în cărţile noastre de slujbă se condamnă şi incriminează iudaismul? Niciodată! Când am fost noi împotriva lipovenilor care au fugit în vremea patriarhului Nikon şi s-au stabilit la gurile Dunării, la Mila 23. Ei la Mila 23, iar noi la Mila Domnului (sic!). Când am fost noi împotriva turcilor sau tătarilor? Domnitorii noştri plăteau tribut către Înalta Poartă, pentru ca niciodată, dar niciodată, să nu se ridice o moschee în ţară. Erau aşa numitele capitulaţii, rămase în vigoare încă din vremea lui Mircea cel Bătrân, până la tratatul de la Adrianopol, ba încă până astăzi. Dar relaţiile erau atât de bune, încât domnitorii noştri, când mergeau la Înalta Poartă nu erau îngenunchiaţi şi târâţi, cum vedem în filmele de audienţă făcute astăzi. Se duceau

cu demnitate. Plăteau tribut atunci când recunoşteau înfrângerea, spunând, ca şi Sfântul Voievod Ştefan cel Mare: „pentru păcatele mele am fost înfrânt”. Dar niciodată nu ne-am vândut ţara. Este o mare povară să duci neamul pe umerii tăi, cum spunea părintele Iustin Pârvu, şi să ai crucea înainte: Preoţi cu crucea-n frunte / Căci oastea e creştină. Pe unii îi lasă genunchii… Bine ar fi să nu ne lase mintea, cugetul nostru românesc. Nu se poate construi în ţara voievozilor, a ighemonilor, moschee pentru un popor atât de tolerant, de îngăduitor, atât de primitor de străini. Au moschee în Parcul Carol, au o foarte frumoasă moschee la Constanţa, în care mergeam pe când eram soldat, avem un Consiliu consultativ al Cultelor în care, prin rotaţie, cultele recunoscute au preşedinţia sau conducerea. Nu se poate să se scoată peste noapte legi împotriva propriului popor! Nu se poate să se condamne intelectualitatea românească, care a pătimit atât de mult, încât Petre Ţuţea spunea: „Nu pot să vă povestesc atrocităţile care s-au petrecut în temniţele şi în închisorile româneşti, pentru a nu ofensa poporul român”. Cum pot fi condamnaţi cei trecuţi prin reeducarea de la Piteşti, cum pot fi condamnaţi cei îngropaţi prin gropile comune, neştiuţi de nimeni, ca în vremea în care bolşevismul se instala în Rusia ţarilor? Cum a păţit sfânta Elisabeta Feodorovna, căsătorită cu prinţul Serghei? Nu putem să repetăm istoria pentru nişte epigoni, despre care scria Eminescu. Până la urma

urmei, la scara istoriei, ce rămâne după noi? Rămân copiii aceştia care s-au călugărit, care s-au preoțit, şefi de promoție, intelectuali, updatați, cu tehnologia la zi, care n-au vrut ca Sfânta Mănăstire Putna, de exemplu, să fie pictată decât de oameni care sunt din partea locului, astăzi vrednicii de pomenire Gavril şi Mihail Moroşanu. Ce rămâne după noi sau după cei care vor veni după noi? Avem prieteni de religie islamică. Ne întâlnim cu ei şi, în treacăt fie spus, şi Ştefan cel Mare spunea - iată ce ecumenicitate illo tempore - mai degrabă turbanul, decât ... altceva.

Dreptmăritori creştini,

Trebuie să pricepem, să înțelegem vremurile pe care le trăim. Eu nu pot să accept, ca nepot de veteran de război – bunicul meu a luptat la Cotul Donului, a văzut români murind acolo, ca şi la Stalingrad, şi mi-a povestit ținându-mă pe genunchi - nu pot să accept că eu sunt nepot de „bandit". Caraliii, torționarii înşişi vedeau la un moment dat că sfinții închisorilor sunt oameni educați, sunt oameni buni, sunt oameni manierați şi, la un moment dat, nu-i mai băteau. Citiți, vă rog, *Temnițele suferinței* a lui Dimitrie Bejan. Ne întrebăm, cu îndreptățire, cine condamnă astăzi gulagurile, deportările de orice fel, din îndepărtata Siberie, unde copiii se jucau cu craniile

părinților morți, care n-aveau timp să putrezească? Cine mai aminteşte astăzi despre cei deportați în Bărăgan şi în Dobrogea, despre lotul „Arnăuțoiu", care se ascundea în Munții Făgăraşului? Cine mai vorbeşte astăzi despre copiii care au rămas fără părinți, şi a căror minte a fost schimbată, prin îndoctrinare, încât lucrurile acestea toate, vedeți dumneavoastră, iubiți credincioşi şi iubite credincioase, se repetă în istorie, ciclic. Balcanii nu sunt numai un butoi de pulbere, aşa cum ni se tot repetă, ci sunt, înainte de toate, leagănul creştinismului din Estul Europei. Domnitorii sârbi, domnitorii munteni, cnezii ruşi sau bulgari, toți erau uniți în jurul aceleiaşi mărturisiri de credință, în jurul aceleiaşi Sfinte Liturghii, în jurul aceleiaşi tradiții monahale pe care, adesea mulți o îmbrățişau. Cuvintele acestea nu sunt ale mele. La rândul meu le-am auzit mărturisite de oameni de cultură, de istorici cu adevărată trăire ortodoxă, între care se cuvine să-l menționez pe domnul Tudor Teoteoi. Aşadar, țineau pravila, rânduielile postului şi rugăciunea şi Dumnezeu apăra țara. Aşa se întâmpla atunci. Astăzi, cei care se joacă cu destinele acestei țări pitoreşti vor fi condamnați la *damnatio memoriae*. Of, dacă ar asculta de soții, de surori şi mai ales de mamele care sunt totdeauna credincioase!

Îmi amintesc că odată, după ce am făcut armata, ne-a oprit un polițist, de fapt era un milițian. Şi atunci

călugărul din mănăstire care conducea i-a zis: „Măi omule ia o cruce şi dă-o nevestei, că tu nu crezi". El a zis. „Aşa este părinte, eu nu cred, da' îmi fac datoria". Zice: „Soția m-a învățat cele bune". Dacă s-ar lua după soții…ce bine ar fi! Nu se poate să nu reuşeşti, dacă asculți de soția ta, de partenerul tău de viață, de cea care ți-a născut copiii şi care „este datoare să poartă văl pe cap, de dragul îngerilor", cum spune Sfântul Apostol Pavel, nu batic sau basma, nu şalvari.

Cât mă bucur astăzi când îi văd, în biserici, pe copiii mici în costum tradițional! Cât mă bucur că văd o România frumoasă, o România pitorească, nu o România grotescă. Sigur că există şi un „cult" al urâtului, care a existat în vremurile prigoanei comuniste, dar românii au luptat ca să nu avem o ideologie comunistă. „Pământul țării e sfânt", zicea Mitropolitul Bartolomeu Anania, pentru că adăposteşte osemintele celor pe care nu vor să îi mai caute istoricii. Adică nu mai pot.

Cine mai vorbeşte astăzi şi are curajul să vorbească? Cum să mai vorbeşti despre astfel de lucruri, când avem o lege care le condamnă? Noi nu vă îndemnăm la dezbinare, nu vă îndemnăm la ură, dar vă spunem din istorie ceva. În timpul războaielor ruso-turce, dacă nu erau ruşii, astăzi nu cădea Imperiul Otoman. Dacă nu aveam un principe străin din familia Hohenzollern, care să fie adus într-un mod pe care îl

cunoaşteți, nu aveam un rege precum Carol. Iar dacă regele Carol I nu ar fi lăsat un nepot, pe Ferdinand (Nando), soțul reginei Maria, n-am fi avut astăzi un stat, o țară unită la 1918. Domnitori străini de neam, dar de cuget şi simțire românească.

V-ați întrebat vreodată, citind cărțile reginei Maria – *Povestea vieții mele* - cât de greu i-a fost acesteia să-şi convingă soțul să ia decizia corectă şi să părăsească dealul Cotrocenilor, dealul mitropolitului Filaret, şi să fugă cu guvernul, la jumătatea anului 1916, la Iaşi? Au venit nemții şi au ocupat Cotrocenii, iar ea le-a lăsat scrisoare frumoasă, rugându-i să aibă grijă de pruncul lor, înmormântat acolo. Cât de greu i-a fost regelui Ferdinand să ia decizia de a lupta, aşa cum am văzut la regii României rând pe rând, ctitori de neam şi de țară. Au respectat credința poporului. Poți să fii străin de neam, dar nu poți să fii străin de țară! Poți să fii de altă religie, dar nu poți să promovezi o lege făcută noaptea, necitită, nestudiată, nedată la comisii de specialitate, fără să consulți o biserică numită, ca sintagmă, „Biserică Națională". Cuvântul *syntagma* în limba greacă înseamnă constituție. Prin urmare, dacă suntem Biserică Națională, trebuie să fim consultați, pentru că este ştiut că niciodată Biserica n-a mers împotriva neamului, niciodată împotriva statului şi niciodată nu a mers împotriva ocârmuirii, oricare a fost ea, bună sau rea. Aceasta este, de altfel,

învățătura Scripturii: *dați Cezarului ce este al Cezarului şi ceea ce este al lui Dumnezeu, lui Dumnezeu*. Trebuie să avem demnitate! Morții noştri se răscolesc în mormânt şi se va întâmpla cum s-a întâmplat la Neamț, când caldarâmul aleilor s-a ridicat, dând la iveală moaştele sfinților. Pe noi ne avertizează Mântuitorul când spune: „Dacă voi veți tăcea, pietrele vor vorbi" (Luca 19, 40). De ce să nu mărturisim astăzi? Cum să nu fim întrebați? Toate religiile lumii trebuie respectate, toate cultele trebuie respectate! Unde este libertatea de exprimare a cultelor? Suntem intimidați, ni se testează permanent vigilența – cei care ați făcut armata ştiți ce înseamnă asta - prin scoaterea religiei din şcoală şi prin multe altele. O să vă spun un lucru pe care nu l-am spus niciodată. În 89, mi-am văzut foştii colegi de liceu, din Câmpina, venind la Bucureşti, să pună umărul la revoluție sau ce-a fost ea. Au fost împuşcați la Otopeni, toți, copii curați care au fost ridicați la oaste după 18 ani, dacă nu intrau la facultate. Când mergeam la aeroport şi primeam delegații, îmi amintesc şi-mi voi aminti mereu de tinerii aceştia, după cum îi pomenesc pe toți cei care astăzi se duc şi luptă pentru cauze străine în țări îndepărtate şi-i aduc morți, cu tricolorul. Zic rău? Zic greşit? Poate că n-ar trebui să se spună lucrurile astea, dar Biserica Ortodoxă Românească, biserica neamului ar trebui întrebată. Dacă astăzi se locuieşte la Cotroceni, fostă mănăstire, unde au stat şi

regii rând pe rând, dar au stat şi dictatorii, unde apoi s-a dărâmat ctitoria Cantacuzinilor, biserica şi muzeul, şi doar cu mari eforturi s-a refăcut, ei bine, s-ar cuveni să ne întrebăm ce înseamnă omul pe lumea aceasta, câtă vreme istoria se schimbă de azi pe mâine. Ne punem speranțe în cei care ne conduc, de vreme ce i-am votat. Nu suntem şovini. Vedeți albumele din Bucovina, scoase de stareța Mihaela Cozmei. Să vedeți lipoveni, să vedeți evrei, să vedeți turci, să vedeți tătari, să vedeți rromi. N-am fost niciodată şovini şi nu suntem şovini. Suntem atât de primitori, încât străinilor le dai casa ta, le dai masa ta, sufletul tău pe tipsie, însă doar până în momentul în care se leagă de credința copiilor tăi. O să murim într-o zi. Credeți că sunteți Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul? Ştefan cel Mare n-a lăsat să fie islamizată țara şi a suferit. Cui a spus oful lui? Duhovnicului! Pe Vlad Țepeş, nepotul lui Mircea cel Bătrân, occidentalii ni l-au făcut vampir, prin cartea lui Bram Stoker. Dar el a fost ctitor. Iară pe Mihai Viteazul, orfan fiind, l-au crescut călugării la Simonos Petra. Şi Domnitorii noştri, trebuie să se ştie, au murit pentru neam şi pentru țară.

Trebuie să mărturisim credința. Trebuie să avem atitudine. De ce este folosită Biserica? Suntem luați în seamă doar la închinările mari, la procesiuni. În urmă cu 11 ani, în iulie 2004, la mănăstirea Putna a fost zi de prăznuire, la care au participat mulți politicieni, care

s-au ajuns rând pe rând, care mai de care. Unii s-au dus la Jilava, au uitat că acolo e Fortul 13, şi îmi trimeteau cărți cu dedicație, numite *Exerciții de libertate*, asta în închisoare. Alții, tot din închisoare, scriu cărți ca să iasă mai repede. Înțelegeți despre ce vorbim noi? Despre țara aceasta pe care, oricât ar vrea cineva s-o fure sau s-o vândă, nu pot să o vândă. Austriecii au respectat Bucovina, în 1789. Ruşii ne-au respectat, Petru cel Mare însuşi arătând mare prețuire lui Dimitrie Cantemir. Întotdeauna am avut relații bune. De ce ne detronează eroii? Pe Mihai Viteazu, pe Eminescu?

Iubiți credincioşi,

Multe v-aş mai spune astăzi, dar trebuie să rețineți esențialul: să vă creşteți copiii în credință! Noi am călătorit până la capătul lumii, că ne-a trimis Patriarhul nostru să vizităm clerici, în Australia, la Stockholm sau în Statele Unite, la Chicago şi la Detroit. Ajuns acolo, mi-am adus aminte de principesa Ileana, fata cea mică a reginei Maria. Principesa Ileana a îmbrăcat haina monahală, luând numele de Maica Alexandra şi a viețuit în Mănăstirea Schimbarea la Față, în statul Ohio, până în 1991, când s-a mutat la Domnul. Nu şi-a mai văzut țara decât în 1990, dar credința a fost cea care a întărit-o. Dragostea aceasta de neam şi de țară a

moştenit-o de la mama ei, de la Regina Maria – Regina Inimilor, ocrotitoarea tuturor soldaților români şi nu numai, răniți în război. Poate nu întâmplător, astăzi, în vremuri de restrişte şi de dihonie, inima celei care a fost supranumită Regina Inimilor s-a întors în țară, la români…De ce era numită astfel: pentru că mergea pe front, pentru că îngrijea bolnavii şi pentru că făcea acte caritabile. Am fost găzduit, în vara aceasta, într-o casă monahală, la Mănăstirea Agapia. Erau acolo fotografii cu călugărițele la Războiul cel mare, pe front. Purtau camilafcă albă şi cruce roşie. Erau călugărițele din primul şi al doilea Război Mondial, surorile de caritate, cele care au inspirat-o pe Regina Maria. Şi cele bătrâne m-au întrebat şi mi-au dat pomelnic şi mi-au spus: „cine ştie, oare, cât de umilite am fost când am fost date afară din mănăstire, în 1959, prin decret? Cine ştie cât au suferit, atât greco-catolicii, cât şi ortodocşii? Spuma intelectualității noastre a fost decimată, ca să nu mai avem conştiință națională. Astăzi mai vorbim de o conştiință națională? Sau măcar despre conştiință? În momentele acestea, Biserica este cotată ca fiind țapul ispăşitor şi toată lumea, ca în perioada biblică, încearcă să-i pună mâna pe cap şi s-o trimită „în pustiu cu păcatele ei".

Port cu mine Acatistul sfinților mărturisitori din închisorile comuniste. Sigur că nu este canonic. Dar oare Cântările triste ale Mănăstirii Putna în care

clopotele dau veste „Ştefan Vodă al Moldovei, Ştefan Vodă nu mai este" sunt canonice? Când spune: „şi de veți vedea că vine vreun duşman nesăbuit, să strigați atunci la mine şi-oi ieşi şi din mormânt" sunt ele canonice? Nu sunt izvorâte, oare, din evlavia poporului care canonizează el cel dintâi? Auziți ce spun ei aici: *Tropar* scris de mărturisitori, de călugări intelectuali care stau prin peşteri şi prin crăpăturile pământului, cei de care lumea nu era vrednică, potrivit cuvântului Sfântului Pavel (Evrei 11, 38). Ei sunt Mărturisitorii cei adevărați ai lui Hristos. *Cu vitejie au stat împotriva vrăjmăşiei Satanei, şi nici prigoana, nici temnița, nici chinurile, nici lanțurile nu i-au înspăimântat şi cu putere de credință neamul românesc au păzit.* Ați ascultat-o vreodată pe Elisabeta Rizea? Dar pe Lucia Hossu-Longin, cu *Memorialul durerii*? Am fost botezat în Mănăstirea Mislea, ctitoria lui Radu Paisie, transformată în temniță pentru legionari, apoi în cea mai cruntă închisoare pentru femei, unde s-a turnat filmul doamnei Vallerie Grossu, *Binecuvântată fii, închisoare!* Atunci când am văzut vărsarea de sânge din 89, am plecat la mănăstire şi am îmbrățişat viața monahală. Dar copiii dumneavoastră ce cale vor alege? Cu *istorii alternative?* Eu am auzit în şcoală, că am făcut şcoală tehnică, n-am făcut Seminar, despre curent alternativ, despre alte lucruri alternative, dar

să găseşti o istorie alternativă sau o altfel de istorie… Haideți să vorbim despre istoria sinceră a acestui popor, care nu datorează nimănui nimic. Am văzut la Milano, într-una dintre cele mai mari biblioteci ale lumii, Biblioteca Ambroziană, alături de manuscrisele lui Leonardo Da Vinci, dintre care unele nu s-au tipărit până astăzi, lucrările lui Dimitrie Cantemir. Aceasta a fost țara noastră, aceasta este țara noastră şi eu sunt mândru că sunt român. Nu voi accepta niciodată ca cei care au mărturisit, Mircea Vulcănescu, Petre Țuțea, membrii grupului „Rugul Aprins", părinții călugări de la Schitul Darvari, unde am fost stareț, veniți de la Schitul românesc Prodromul, bătuți şi alungați prin decretul comunist 410, în 1959, să fie astăzi condamnați şi înfierați pentru păcate pe care nu le-au săvârşit. Mulți dintre aceşti părinți sunt înmormântați astăzi în cimitirul Mănăstirii Cernica, lângă biserica Sfântului Lazăr, Cel a patra zi înviat din morți, în frunte cu starețul lor, arhimandritul Simeon Ciumandra, care, întâmplător sau nu, se muta la cele veşnice, atunci când abia mă năşteam eu… Mă întrebau călugărițele în vârstă, la Văratec, la Agapia, la Durău, pe unde am slujit în această vară: de ce am fost date afară din mănăstire? Cu ce am greşit noi, cele care îi luam şi-i creşteam pe orfanii de război sau pe copiii refugiaților din calea armatelor germane sau sovietice,

sau din vremea dictaturii militare din Grecia? Cu ce am greşit noi în faţa lumii şi în faţa istoriei? Oare demnitatea şi răbdarea de care am dat dovadă sunt păcatele care ne condamnă?

Istoria se schimbă. Ştiţi ce înseamnă un nume înaintea istoriei? Este o problemă de perspectivă. De multe ori privim acelaşi lucru şi înţelegem lucruri diferite. Să aveţi conştiinţă, că asta au vrut voievozii de la noi. Avem ce mărturisi: îl avem pe Constantin Vodă Brâncoveanu, îi avem pe părinţii cuvioşi, nevoitori prin codrii ţării, ce încă rezistă în picioare, o avem pe Sfânta Teodora de la Sihla care, deşi cu moaştele la Lavra Pecerskaia, rămâne de-a pururi alături de neamul său. Nu obiectul mărturisirii ne lipseşte, ci tăria conştiinţei noastre mărturisitoare. Am văzut la Sankt Petersburg un muzeu al dictaturii comuniste. Când vom face şi noi un muzeu în care să arătăm cât am suferit? Cei care sunteţi mai în vârstă, intelectuali, aţi citit şi aţi văzut „celebra" *Călăuza ateistului* sau *Biblia hazlie?* Câte blasfemii şi câte nenorociri! Eu, pentru că sunt tânăr, le ştiu de la bunicul, de la tata şi de la profesorii din vremea aceea, de dinainte de 89, de la cei care ne învăţau carte bună şi care ne învăţau să ne iubim Neamul şi Ţara, Biserica şi Şcoala.

Iubiţii mei fii şi fiice duhovniceşti,

Suntem în Anul „Misiunii parohiei şi mănăstirii astăzi" şi Anul comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur şi al marilor păstori de suflete. Ce fericită îmbinare: misiunea Bisericii şi păstorul Său! În cuvântul adresat tinerilor în acele zile de mare tulburare, după incendiul devastator din 30 octombrie, Patriarhul României a îndemnat la pace şi la unitate, subliniind faptul că „păcatul învrăjbeşte, iar rugăciunea este cea care unifică". Nu oare acelaşi lucru l-au făcut Părinţii Bisericii pe care îi comemorăm în acest an? Se cere mai multă implicare din partea slujitorilor Bisericii, însă nimeni nu observă jertfelnicia şi dăruirea acestora, nu doar în cazuri de criză, ci zi de zi, prin spitale, prin penitenciare, prin şcoli, prin azilele de bătrâni sau prin parohiile izolate ale ţării.

Vă pun înainte sufletul şi gândurile mele şi-l rog pe Bunul Dumnezeu să ne întărească, să ne dăruiască puterea mărturisirii şi conştiinţa cea curată, în stare să spună în orice vreme şi în orice loc: suntem mândrii că suntem ROMÂNI!

Cu aceste gânduri şi poveţe, Vă îmbrăţişez în dragostea lui Hristos şi Vă doresc tuturor să prăznuiţi Sfintele Sărbători ale Naşterii Domnului, Anului Nou şi Bobotezei cu pace, sănătate şi alese bucurii, potrivit datinii străbune. La cumpăna dintre ani, adică în

noaptea de 31 decembrie 2015 spre 1 ianuarie 2016, suntem chemați să ne rugăm lui Dumnezeu, Domnul timpului şi al istoriei, pentru sănătate şi mântuire, pentru toți românii din țară şi din străinătate.

Împărtăşindu-Vă părintească binecuvântare, rog pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Domnul vieții şi al păcii, să Vă dăruiască toate cele de folos, bucurându-Vă de aceste sărbători întru mulți ani!

Al Vostru părinte duhovnicesc,
de tot binele voitor
şi pururea către Domnul fierbinte rugător,

†AMBROZIE

EPISCOPUL GIURGIULUI

Vă doresc să prăznuiți sfintele sărbători
ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei
cu pace, sănătate și alte bucurii, potrivit dorințelor
străbune. Rugăm pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos,
Domnul vieții și al Păcii, să vă dăruiască toate
cele de folos, bucurându-vă de aceste sărbători.
Întru mulți și fericiți ani!
Cu aleasă prețuire,
† Ambrozie
Episcopul Giurgiului
Nașterea Domnului – 2015

Dată în reşedinţa Noastră Episcopală din Giurgiu la Praznicul Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos, în anul mântuirii 2015